

สภาพปัญหาของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

The Problems of the sufficient economy's learning centre based on agriculture

In Lamphaya district, Amphur Banglen, Nakhonpathom Province

สุชาดา แสงดวงดี¹, เยาวภา บัวเวช² และ มาริษา สุจิตวนิช³

¹โปรแกรมวิชานิติศาสตร์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ss_jim1@yahoo.com

²โปรแกรมวิชานิติศาสตร์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

yaowapa_1964@hotmail.com

³โปรแกรมวิชานิติศาสตร์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

voon58@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนการจัดเวทีชุมชน และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจโดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ใช้การหาความสอดคล้องของคำตอบที่ได้รับทั้งนี้เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาแบบสอบถามส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ปัจจัย ผลการศึกษาพบว่า การจัดกลุ่มปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งให้เห็นว่า ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ประสบปัญหาแวดล้อมทั่วไปที่สำคัญ 1 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้อง และปัญหาการสื่อสารที่สำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ปัญหาด้านเครือข่ายการสื่อสาร เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และ

กลุ่มที่ 2 ปัญหาด้านผู้ส่งสาร และการจัดการการสื่อสารภายในชุมชน งานวิจัยชี้ให้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างศูนย์เรียนรู้ฯ กับชุมชน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการการสื่อสารในชุมชน โดยเฉพาะการใช้เครื่องมือการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง

คำสำคัญ ศูนย์เรียนรู้, ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง, เศรษฐกิจพอเพียง, สภาพปัญหา, และปัญหาการสื่อสาร

Abstract

This article entitled on “The problems of the sufficient economy's community learning centre based on agriculture in Lamphaya district, Amphur Banglen, Nakhonpathom Province” aims to study both general problems and communication problems occurred in the sufficient economy's community learning centre based on agriculture in Lamphaya district. The data collecting techniques used in this

study are comprised of both qualitative techniques by observation, in-depth interview together with community focus group, and quantitative technique by questionnaires survey. The common themes analysis technique was brought to analyse the qualitative data in order to construct and develop the questionnaire, while factor analysis statistical technique was used for data reduction the situation of problems occurred. The factor analysis of general problems and communicative problems show that this community learning centre has been nowadays facing with a group of general problem that is “the problem of infrastructure and the support of public involved” and two groups of communication problems that are 1) the problem of communication network content and learning activity and 2) the problem of sender and communication management in community. The implication of the study confirms the need to promote the participation between the community learning centre and community and manage the community communication especially for the use of public relations tools.

Keywords: learning centre, the sufficient economy’ community learning centre, the sufficient economy, problem and communication problem

บทนำ

การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังเกษตรกรและคนในชุมชนนับเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องการการเรียนรู้และการร่วมมือร่วมใจในชุมชนจึงจะทำให้ศูนย์เรียนรู้ฯ ประสบผลสำเร็จในการสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรและคนในชุมชนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในทางปฏิบัติทั้งในด้านการทำการเกษตรและการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาของสุมาลี สังข์ศรี, 2545 อ่างในกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย,

มปป: 15-19) [1] พบปัญหาของศูนย์เรียนรู้ฯ ในประเด็นของการไม่มีนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการสร้างหรือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการสร้างและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

สำหรับพื้นที่ตำบลลำพญาซึ่งมีศักยภาพด้านการเกษตรและมีตลาดน้ำลำพญาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีศูนย์เรียนรู้โรงเรียนสถาพรวิทยาที่มีชื่อเสียงและได้รับรางวัลจากการประกวดกลุ่มยุวเกษตรกร ระดับเขตและระดับชาติและได้รับการยกระดับให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลลำพญา หากแต่ศูนย์ฯ ดังกล่าวยังไม่สามารถทำบทบาทหน้าที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นแหล่งเรียนรู้การทำการเกษตรและการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรและคนในชุมชนได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ถึงสถานภาพปัญหาของศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้งในประเด็นของปัญหาทั่วไปและโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการสื่อสารซึ่งเชื่อว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งสำหรับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ด้วยเหตุนี้ บทความวิจัยเรื่อง สถานภาพปัญหาของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาบทบาทและศักยภาพการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรตามความต้องการของชุมชนตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” จึงเน้นที่การค้นหาคำตอบสำคัญ ซึ่งก็คือ สถานภาพปัญหาแวดล้อมทั่วไป และปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรในทัศนะของเกษตรกรและชุมชนตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นต่อการกำหนด แนวทางการพัฒนาบทบาทและศักยภาพการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อให้ศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถทำบทบาทหน้าที่

ในการเสริมสร้างความรู้ แนวคิดและวิธีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำการเกษตร แก่เกษตรกร คนในชุมชนตำบลลำพญาและประชาชนที่สนใจ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) แบบสังเกตการณ์และแบบบันทึกการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมาตรฐาน (semi-standarded interview protocols) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) โครงร่างคำถามและแบบบันทึกข้อมูลการจัดเวทีชาวบ้าน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

1. วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสังเกตการณ์

มี 2 ส่วน ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรที่คัดเลือกไว้ด้วยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และ 2) กลุ่มตัวอย่างบุคคลในพื้นที่ตำบลลำพญา มีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 กลุ่มตัวอย่างศูนย์เรียนรู้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตร ซึ่งจากการลงพื้นที่ศึกษาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ตำบลลำพญาที่ดำเนินการโดยชุมชน/องค์กรชุมชน และการคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงตามขอบเขตการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ การเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตร พบว่า มีศูนย์เรียนรู้เพียง 1 แห่งเท่านั้น ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับขอบเขตการ

วิจัยที่กำหนดไว้ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยา

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างบุคคลในพื้นที่

ตำบลลำพญา ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ตัวแทนบุคคลที่ใช้และให้บริการศูนย์เรียนรู้ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ 1) บุคคลที่ใช้และให้บริการศูนย์เรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน ตัวแทนเกษตรกร อาจารย์/ยูวเกษตรกรที่รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยา 2) หน่วยงานภาครัฐและภาคีที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบสังเกตการณ์และการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มต่างๆ ข้างต้น ด้วยการลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชน และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยา การเข้าร่วมการประชุมกลุ่มยูวเกษตรกร การเข้าร่วมการประชุมกลุ่มแกนนำจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าร่วมการประชุมของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลลำพญา เพื่อนำเสนอความคิดเห็นต่อการบริหารและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ ตลอดจนแนวคิดต่อการขับเคลื่อนโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรบริหารส่วนตำบลและของชุมชน

ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ติดต่อและนัดหมายวันเวลา ในการลงพื้นที่สังเกตการณ์ในหมู่บ้านและศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยา ดำเนินการสังเกตการณ์และจดบันทึกข้อมูลที่ได้ตามประเด็นเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การออกแบบสอบถาม และการอภิปรายผลการวิจัยในลำดับต่อไป

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย 1) บุคคลที่ใช้และให้บริการศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ ตัวแทนชุมชน ตัวแทนเกษตรกร และอาจารย์ที่รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยา 4 คน และ 2) บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลลำพญา พัฒนาชุมชนประจำองค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา สารวัตรกำนันผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน

ของตำบลลำพญา และตัวแทนแกนนำจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา 11 คน

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เป็นผู้ติดต่อและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 15 ท่าน ดำเนินการสัมภาษณ์ และขออนุญาตในการถ่ายภาพนิ่ง การบันทึกเทปเสียงและ/หรือภาพเคลื่อนไหวในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ถอดเทปสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เนื้อหาแบบหาความสอดคล้องของเนื้อหาหลักที่ตรงกัน (common themes) ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจและการอภิปรายผลในลำดับต่อไป

1.3 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการจัดเวทีชุมชนในพื้นที่ คณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนสถาพรวิทยาในการขอใช้สถานที่ห้องประชุมโรงเรียนสถาพรวิทยาเพื่อการจัดเวทีชุมชนเพื่อนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และแบบสอบถามและระดมความคิดเห็นของชุมชนต่อข้อค้นพบที่ได้ พร้อมทั้งร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาบทบาทและศักยภาพการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา จากนั้นจึงขอความอนุเคราะห์ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้านของตำบลลำพญา ในการประสานงานกับตัวแทนจาก 2 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย 1) ตัวแทนบุคคลที่ใช้และให้บริการศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ ตัวแทนเกษตรกรและชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ตัวแทนแกนนำจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ และ 2) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ มีผู้เข้าร่วมการจัดเวทีชุมชนทั้งสิ้น 21 คน โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการประชุม ควบคู่กับการจัดบันทึกข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากการจัดเวทีชุมชนตามโครงสร้างการจัดเวทีชุมชน ตลอดจนบันทึกเทปเสียง วิดีทัศน์ และการถ่ายภาพการจัดเวทีชุมชน ตั้งแต่ต้นจนจบทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ สำหรับนำมาใช้ในการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยในลำดับต่อไป

2. วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม ที่ออกแบบ

ขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 15 ท่าน โดยซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นเกษตรกรหรือชุมชนที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้ง 11 หมู่บ้านของตำบลลำพญา ควบคู่กับการเลือกแบบอาสาสมัคร ซึ่งเป็นการเลือกสมาชิกที่ไม่ทราบกรอบประชากรที่แน่ชัด ใช้สมาชิกที่ยินดีจะให้ข้อมูลมาเป็นตัวอย่าง โดยคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน ในการกระจายแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากเกษตรกรและชุมชนในหมู่บ้านที่สมัครใจและเต็มใจในการตอบแบบสอบถามกลับคืนให้กับคณะผู้วิจัย ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาทั้งสิ้น 286 ชุด จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 350 ชุด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 81.71 ของแบบสอบถามทั้งหมด ประกอบด้วย ข้อคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale questions) เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาแบ่งเป็นปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสาร รวม 37 ข้อ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ปัญหาทั่วไป 10 ข้อ และ 2) ปัญหาการสื่อสาร 27 ข้อ

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามมาปรึกษาอาจารย์ผู้รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องของเนื้อหา ความครอบคลุมของประเด็นคำถามตามปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งความเหมาะสมด้านภาษาที่ใช้และปรับแก้ไขตามคำแนะนำที่ได้รับ และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตร Cronbach Alpha โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ตำบลลำพญา จำนวน 30 คน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ในแต่ละส่วน ตามลำดับดังนี้ 1 สถานการณ์ที่เป็นปัญหาของศูนย์เรียนรู้ แบ่งเป็น ปัญหาทั่วไป (.9312) และปัญหาการสื่อสาร (.9683) สามารถนำแบบสอบถามมาใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้

ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน ในการกระจายแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากเกษตรกรและชุมชนในหมู่บ้านที่สมัครใจและเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม

กลับคืนให้กับคณะผู้วิจัย โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้นำแบบสอบถาม ไปให้กับผู้ใหญ่วัย ๓ ที่ทำการผู้ใหญ่วัยด้วยตนเอง พร้อมกับอธิบายองค์ประกอบต่างๆ ในแบบสอบถาม และวิธีการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ใหญ่วัยได้นำไปอธิบายกับเกษตรกรและคนในชุมชน จากนั้นจึงนัดหมายวันเวลาในการมารับแบบสอบถามคืน ณ ที่ทำการผู้ใหญ่วัย ประมาณ 2 สัปดาห์ นับจากวันที่นำแบบสอบถามไปให้

ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสารของศูนย์การเรียนรู้ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายระดับความคิดเห็นทั้ง 2 ด้าน โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่ามาตรวัด 5 ระดับ ของ ประคอง กรรมสูตร (2537:77) [2] ในการอธิบายระดับความเห็นด้วยต่อข้อคำถามที่นำเสนอ ดังนี้ 4.51-5.00 ระดับความเห็นมากที่สุด 3.51-4.50 ระดับความเห็นมาก 2.51-3.50 ระดับความเห็นปานกลาง 1.51-2.50 ระดับความเห็นน้อย และ 1.00-1.50 ระดับความเห็นน้อยที่สุด และได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ในการรวมกลุ่มตัวแปรที่สัมพันธ์หรือมีส่วนที่มีความร่วมกันเข้าด้วยกัน โดยใช้เกณฑ์ค่า Eigen value มากกว่า 1 ขึ้นไปในการเลือกจำนวนปัจจัย และ ใช้เกณฑ์ค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) ตั้งแต่ .4 ขึ้นไป ในการพิจารณาจำนวนตัวแปรในแต่ละปัจจัย เนื่องจากแสดงให้เห็นระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับปัจจัยสูง (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2548: 418; Hair, Anderson, Tatnam and Black, 1998:111) [3]

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตร ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ปัญหาทั่วไป และ ปัญหาการสื่อสาร โดยจะนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้ 1) ระดับความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา และ 2)

ผลการจัดกลุ่มสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา

1. ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัญหาของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา ทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาทั่วไป ปัญหาการสื่อสาร ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาทั่วไปของศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลลำพญา สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินระดับความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทั่วไปของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาทั้ง 10 ข้อ ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) โดยสถานการณ์ที่เกษตรกรเห็นว่าเป็นปัญหาของศูนย์เรียนรู้ฯ มาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การขาดการรับสมัครสมาชิกศูนย์เรียนรู้ฯ จากเกษตรกรและผู้สนใจทั้งในและนอกพื้นที่ ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมา คือ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ ในเขตพื้นที่ของโรงเรียน ทำให้เกษตรกรและชุมชนรู้สึกว่าคุณศูนย์ฯ เป็นของโรงเรียนมากกว่าเป็นศูนย์ฯ ของชุมชน ($\bar{X} = 3.36$) และ การจัดตั้งศูนย์ฯ เกิดขึ้นตามนโยบายของโรงเรียนและภาครัฐมากกว่าความต้องการของเกษตรกรและความพร้อมของชุมชน ($\bar{X} = 3.34$) ส่วนสถานการณ์ที่คิดว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การขาดการสรรหากรรมการศูนย์ฯ จากตัวแทนเกษตรกรสาขาต่างๆ และชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตลอดจนทิศทางการบริหารและพัฒนาศูนย์ฯ อย่างเป็นรูปธรรม ($\bar{X} = 3.19$)

1.2 ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินระดับความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาทั้ง 27 ข้อ ในภาพรวม

อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) โดยสถานการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ฯ มาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเกษตรที่รวดเร็วและชัดเจน ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมา คือ การที่เกษตรกรและชุมชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ ทำให้ขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของศูนย์เรียนรู้ฯ และการไม่มีเวลาของเกษตรกรและคนในชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.35$) ส่วนสถานการณ์ที่คิดว่าเป็นปัญหาการสื่อสารน้อยที่สุด ได้แก่ การขาดการวางแผนจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมตามกำหนดเวลา และต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.07$)

2. ผลการจัดกลุ่มปัญหาของศูนย์เรียนรู้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา

ผลการจัดกลุ่มปัญหาของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา ด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน ตามประเภทของปัญหา ได้แก่ ปัญหาทั่วไป และ ปัญหาการสื่อสาร โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ

2.1 ผลการจัดกลุ่มปัญหาทั่วไป

ผลการจัดกลุ่มปัญหาทั่วไปของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาทั้ง 10 ข้อ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) โดยสกัดปัจจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principal components analysis) และหมุนแกนปัจจัยแบบมุมฉากด้วยวิธีแวนริแมกซ์ของไคเซอร์ (the Kaiser varimax method) สามารถจำแนกปัญหาได้เป็น 1 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 57.075 ประกอบด้วย ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันรวม 9 ตัว เรียงลำดับน้ำหนักปัจจัยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1)การขาดการประสานงานกับแกนนำหรือตัวแทน

เกษตรกรของแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลลำพญาเพื่อร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและทิศทางการบริหารศูนย์ฯ ที่เป็นรูปธรรม (.840) 2)การไม่มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (.834) 3)การขาดการสรรหากรรมการศูนย์ฯ จากตัวแทนเกษตรกรสาขาต่างๆ และชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตลอดจนทิศทางการบริหารและพัฒนาศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการ (.824) 4) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ ในเขตพื้นที่ของโรงเรียน ทำให้เกษตรกรและชุมชนรู้สึกว่าคุณศูนย์ฯ เป็นของโรงเรียนมากกว่าเป็นศูนย์ฯ ของชุมชน (.819) 5) การขาดการติดตามให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านต่างๆ จากวิทยากรและเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง(.808) 6) การได้รับงบประมาณสนับสนุนที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศูนย์ฯ (.746) 7) การพึ่งงบประมาณส่วนใหญ่จากหน่วยงานภายนอก (.743) 8) ศูนย์ฯ มีพื้นที่จำกัดไม่เพียงพอต่อการเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ สาธิตหรือทดลองด้านการเกษตรสำหรับตำบลลำพญาได้ (.735) และ 9) การจัดตั้งศูนย์ฯ เกิดขึ้นตามนโยบายของโรงเรียนและภาครัฐมากกว่าความต้องการของเกษตรกรและความพร้อมของชุมชน (.710)

2.2 ผลการจัดกลุ่มปัญหาการสื่อสาร

ผลการจัดกลุ่มปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาทั้ง 27 ข้อ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) โดยสกัดปัจจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principal components analysis) และหมุนแกนปัจจัยแบบมุมฉากด้วยวิธีแวนริแมกซ์ของไคเซอร์ (the Kaiser varimax method) สามารถจำแนกปัญหาได้เป็น 2 กลุ่ม โดยทั้ง 2 กลุ่ม สามารถอธิบายตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 71.246 ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ปัญหาด้านเครือข่ายการ

สื่อสาร เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันรวม 18 ตัว ทั้งนี้สถานการณ์ที่มีน้ำหนักปัจจัยสูงที่สุด คือ 1)การขาดการวางแผนจัดกิจกรรมภายในศูนย์การ

เรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมตามกำหนดเวลา และต่อเนื่อง (.813) 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับปัญหาและความสนใจ ของเกษตรกรและชุมชน (.798) 3) การขาดการนำสื่อ/ เครื่องมือและเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่มาใช้ในการ ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้รวดเร็วมากขึ้น (.785) 4) การขาดพื้นที่ในการจัดเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง เกษตรกร(.742) 5) การขาดเครือข่ายวิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้ฯ ที่เป็นรูปธรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง (.728) 6) การขาดความเข้มแข็ง และการรวมกลุ่มของเกษตรกรและชุมชน (.721) 7) การขาด เครือข่ายการสื่อสารกับแกนนำและแกนนำเกษตรกรในแต่ละ หมู่บ้านเพื่อประสานความเข้าใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของและความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและชุมชนในหมู่บ้านที่ต่อเนื่อง (.718) 8) การขาดเครือข่ายการสื่อสารกับเกษตรกรและชุมชน ในพื้นที่ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการออกแบบ ใช้นวัตกรรมศูนย์ เรียนรู้ (.715) 9) การไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมฝึกอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรและคนในชุมชน (.693) 10) การคัดเลือกเนื้อหาประจำฐานเรียนรู้ไม่ครอบคลุมกับความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม (.690) 11) การขาดการ ประชาสัมพันธ์ให้แกนนำและเกษตรกรในพื้นที่รู้จักและเข้าใจ บทบาทหน้าที่และประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้ฯ (.670) 12) การ ขาดความรู้และทักษะการอธิบายและตอบปัญหาต่างๆ ของยูว เกษตรกรที่รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่เพียงพอ (.663) 13) การ ขาดเนื้อหาการทำเกษตรที่ทันสมัย และแตกต่างไปจาก ความรู้เดิมของเกษตรกรทำให้เกษตรกรไม่สนใจเข้าไปศึกษา เรียนรู้ (.646) 14) การขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมศูนย์ เรียนรู้ไปสู่เกษตรกร ชุมชนหรือผู้สนใจที่ต่อเนื่อง (.644) 15) การขาดการสำรวจความต้องการของเกษตรกรและชุมชนต่อการ ให้บริการด้านเนื้อหา หลักสูตรและกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ จำเป็น สอดคล้องกับความต้องการและการทำการเกษตรใน พื้นที่ (.621) 16) การขาดหลักสูตรและกิจกรรมที่สร้างการมี ส่วนร่วมและขยายผล การทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงไปสู่เกษตรกร (.608) 17) การที่เกษตรกรและชุมชนไม่ เข้าใจหลักการทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ไม่ เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากศูนย์เรียนรู้ฯ (.602) และ 18) การ ขาดหลักสูตรที่เสริมทักษะอาชีพและสร้างรายได้แก่เกษตรกรที่ สอดคล้องกับผลผลิตการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งมีน้ำหนักปัจจัยเท่ากัน (.602)

กลุ่มที่ 2 ปัญหาจากผู้ส่งสาร และการ

จัดการการสื่อสารภายในชุมชน ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

กันรวม 9 ตัว เรียงลำดับน้ำหนักปัจจัยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การขาดผู้นำจากหน่วยงานภาครัฐในการกระตุ้น หรือให้คำปรึกษาที่ดีในการจัดทำศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง (.822) 2) การ สื่อสารแบบทางเดียวจากศูนย์ฯ โดยไม่มีการสื่อสารสองทาง หรือการรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรและผู้ให้บริการ (.818) 3) การขาดการประชุมเกษตรกร ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อ รับฟังความต้องการและร่วมให้ความเห็นในการจัดทำศูนย์ เรียนรู้ฯ (.815) 4) การขาดบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ เรียนรู้ฯ เพื่อการดูแล ให้คำอธิบายแก่เกษตรกรและผู้เข้าชม ได้ ทันกับความต้องการ (.715) 5) การขาดเครือข่ายการสื่อสารกับ สื่อท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน หรือหอกระจายข่าว เพื่อการ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของศูนย์เรียนรู้สู่เกษตรกร และชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง (.706) 6) การที่เกษตรกรและชุมชน ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และบทบาทของศูนย์เรียนรู้ทำให้ขาด ความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของศูนย์เรียนรู้ (.702) 7) การ ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทาง การเกษตรที่รวดเร็วและชัดเจน (.657) 8) การขาดการวางแผน กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมการทำเกษตรตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฯลฯ ชุมชนที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงสู่ การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม (.605) และ 9) การไม่มีเวลาของ เกษตรกรและคนในชุมชน (.603)

บทวิจารณ์

ในการอภิปรายผลการวิจัยตาม วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไปและปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตร ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ปัญหาทั่วไป และ ปัญหาการสื่อสาร ดังนี้

1. ปัญหาทั่วไปของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาทั่วไปของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) โดยสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของศูนย์เรียนรู้ฯ มาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การขาดการรับสมัครสมาชิกศูนย์เรียนรู้ฯ จากเกษตรกรและผู้สนใจทั้งในและนอกพื้นที่ ($\bar{X}=3.56$) รองลงมา คือ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ ในเขตพื้นที่ของโรงเรียน ทำให้เกษตรกรและชุมชนรู้สึกว่าคุณศูนย์ฯ เป็นของโรงเรียนมากกว่าเป็นศูนย์ฯ ของชุมชน ($\bar{X}=3.36$) และการจัดตั้งศูนย์ฯ เกิดขึ้นตามนโยบายของโรงเรียนและภาครัฐ มากกว่าความต้องการของเกษตรกรและความพร้อมของชุมชน ($\bar{X}=3.34$)

ทั้งนี้ผลการจัดกลุ่มปัญหาทั่วไปของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาทั้ง 10 ข้อ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) สามารถจำแนกปัญหาได้เป็น 1 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้อง

ข้อค้นพบที่กล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาหลายเรื่อง ได้แก่ การศึกษาของ กษนิภัทร โสคทุม (2550) [4] ที่ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงประเมินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จังหวัดเลย กรณีศึกษาดำบลบ้านเพิ่ม อำเภอผา

ขาว จังหวัดเลย และพบว่า ปัญหาอุปสรรคของศูนย์ฯ ในด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณล่าช้า และขาดแคลนบุคลากร ด้านการประมงและปศุสัตว์ ในด้านกระบวนการพบว่า มีปัญหาเรื่องความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ด้านการประมงและปศุสัตว์ ของบุคลากรในพื้นที่ และการบูรณาการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ในด้านผลผลิตมีปัญหारेื่องเกษตรกรยังไม่สามารถดำเนินการศูนย์เรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยปราศจากพี่เลี้ยงการศึกษาของ (กาญจนา แก้วเทพ จารัส เสือดีและคณะ พรทิพย์ เข็นจะบกและคณะ และกมลรัฐ อินทรทัศน์และคณะ, 2548: 28) [5] ที่พบว่า ผลการประเมินโครงการนำร่องศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระดับตำบล จังหวัดละ 1 ตำบล ในภาคเหนือมีปัญหาหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาด้านนโยบาย โดยเจ้าหน้าที่ทุกระดับไม่เข้าใจนโยบาย ปัญหาด้านสถานที่ตั้งศูนย์และการขาดเครื่องมือการสื่อสาร ปัญหาเทคโนโลยีด้านการเกษตร โดยเฉพาะการประมวลผลข้อมูลล่าช้า ไม่ถูกต้อง ทำให้ให้บริการไม่ตรงความต้องการ และปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่ การมีภาระงานมากมาย ชับซ้อนและการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ต้นทุนและการตลาด และการศึกษาของ บุญรอง สายน้อย (2546) [6] ที่ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และพบว่า ปัญหาอุปสรรคจากเกษตรกร การขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ การขาดพื้นที่ไม่เพียงพอ

จากสภาพปัญหาการขาดโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องที่กล่าว ทำให้สามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ 3 ส่วน คือ ปัญหาด้านการสร้างหรือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ปัญหาด้านการบริหารและการดูแลรักษาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และปัญหาด้านการใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน (สุมาลี สังข์ศรี (2545) อ่างใน กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มปป: 15-19, <http://www>.

thailocaladmin.go.th/work/ebook/eb1/stan17/p1-p5.pdf) [7] นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุของปัญหาประการหนึ่งก็คือการขาดการมีส่วนร่วมกับระหว่างศูนย์เรียนรู้ฯ กับชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในประเด็นของการที่ศูนย์เรียนรู้ฯ แห่งนี้ไม่ได้รับสมัครสมาชิกศูนย์เรียนรู้ฯ จากภายนอก หากแต่จำกัดขอบเขตสมาชิกอยู่เฉพาะกลุ่มนักเรียนยูวเกษตรกรของโรงเรียน และการให้ความสำคัญกับการจัดทำศูนย์เรียนรู้ฯ ตามนโยบายของโรงเรียน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการที่ผู้บริหารศูนย์เรียนรู้ฯ เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยาเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน อาทิ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลลำพูน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พัฒนาชุมชน แกนนำชุมชน เกษตรกรและคนในชุมชน ได้เข้ามาเป็นสมาชิกหรือร่วมเป็นกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ฯ และการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถมีส่วนร่วมใช้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ ได้โดยตรงหรือผ่านกรรมการบริหารศูนย์ฯ อย่างจริงจัง จะน่าจะเป็นวิถีทางที่ช่วยให้ศูนย์เรียนรู้ฯ โรงเรียนสถาพรวิทยา ได้รับความสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งด้านแนวคิดในการสร้างบริหาร ดูแลรักษาและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ และด้านอื่นๆ อาทิ ด้านงบประมาณ วิทยากร ฯลฯ ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ ให้สามารถทำบทบาทในการถ่ายทอดแนวคิดการทำเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ยูวเกษตรกร และคนในชุมชน และความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืนได้ในที่สุด

2. ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ฯ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ฯ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยา พบว่าปัญหาการสื่อสารที่สำคัญมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเกษตรที่รวดเร็วและชัดเจน ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมา คือ การ

ที่เกษตรกรและชุมชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และบทบาทของศูนย์เรียนรู้ฯ ทำให้ขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของศูนย์เรียนรู้ฯ และการไม่มีเวลาของเกษตรกรและคนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.35$) และผลการจัดกลุ่มปัญหาการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้ฯ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสถาพรวิทยาทั้ง 27 ข้อ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจสามารถจำแนกปัญหาได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ปัญหาด้านเครือข่ายการสื่อสาร เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และกลุ่มที่ 2 ปัญหาด้านผู้ส่งสาร และการจัดการการสื่อสารภายในชุมชน

ข้อค้นพบที่กล่าว สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดเวทีชุมชนที่ระบุชัดเจนว่า ศูนย์เรียนรู้ฯ เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาขาดการประชาสัมพันธ์ผลงานต่างๆ แก่คนในชุมชน ทำให้ชุมชนรู้สึกห่างเหินกับศูนย์เรียนรู้ฯ และเข้าใจว่าศูนย์เรียนรู้ฯ แห่งนี้เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ของโรงเรียนมากกว่าเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ชุมชนตำบลลำพูน

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่อง ได้แก่ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยที่พบปัญหาของศูนย์เรียนรู้ฯ ชุมชนและได้เสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไว้ด้วยกัน 7 ประการ (มปป.: 65-66, <http://www.thailocaladmin.go.th/work/ebook/eb1/stan17/p1-p5.pdf>) [8]

โดยเน้นให้ศูนย์ฯ ทำบทบาทการเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงต้องตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของประชาชนในยุคแห่งข่าวสาร ดังนั้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงควรปรับกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของประชาชนกลุ่มเป็นสำคัญ โดยประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม และควรปรับกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของบุคคล โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับเพศ วัย และสถานภาพทางอาชีพ ดังนี้ 1. ควรจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สอดคล้องและสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตของบุคคลใน

สังคม 2. ควรจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความเป็น
เอกลักษณ์ของชุมชน 3. ควรจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความ
ความสนุกสนาน รื่นรมย์ และมีชีวิตชีวา 4. ควรพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้ชุมชนให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ 5. ควรมีการพัฒนา
บุคลากร 6. ควรมีการวิจัยและพัฒนา และ 7. ควรมีส่วนร่วม
ของชุมชน เช่นเดียวกับ (สุมาลี สังข์ศรี, 2545 อ้างใน กรมการ
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มปป:15-19,
[http://www.thailocaladmin.go.th/work/ebook/eb1/stan17/p1-
p5.pdf](http://www.thailocaladmin.go.th/work/ebook/eb1/stan17/p1-p5.pdf)) [9] ที่เสนอให้มีการปรับบริการ ปรับกิจกรรมที่มุ่งให้
เกิดการเรียนรู้มากขึ้น และการประชาสัมพันธ์แหล่งการเรียนรู้
บริการและและกิจกรรมไปสู่ ชุมชนมากขึ้น ผลการศึกษา
ของ (กาญจนา แก้วเทพ จำรัส เสือดีและคณะ พรทิพย์ เย็นจะ
บกและคณะ และกมลรัฐ อินทรทัศน์และคณะ, 2548: 28) [10]
ที่พบปัญหาด้านสถานที่ตั้งศูนย์และการขาดเครื่องมือการ
สื่อสาร ปัญหาเทคโนโลยีด้านการเกษตรโดยเฉพาะการ
ประมวลผลข้อมูลล่าช้า ไม่ถูกต้อง ทำให้ให้บริการไม่ตรงความ
ต้องการ

ดังนั้น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพร
วิทยาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร
และการจัดทำแผนการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการท
การเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม ควบคู่
กับการพัฒนาระบบการจัดการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
ของศูนย์เรียนรู้ฯ ไปสู่ชุมชน โดยเน้นที่สื่อบุคคลได้แก่ แกนนำ
ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในแต่ละ
หมู่บ้าน สื่อท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในชุมชนที่อยู่ในความดูแลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา และสำนักงานเทศบาลตำบล
ลำพญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอกระจายข่าว และการจัดประชุม
แกนนำชุมชนในพื้นที่การกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว
รวมทั้งสื่อเฉพาะกิจต่างๆ ที่ศูนย์เรียนรู้ฯ สร้างขึ้นมาเป็นการ
เฉพาะเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเกษตรกรและคนในชุมชน
อย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

องค์ความรู้ที่นำเสนอในบทความวิจัยนี้ ทำให้
เห็นว่าศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา ยังมี
ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขทั้งในส่วนของปัญหาทั่วไป
ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนจากภาคีที่
เกี่ยวข้อง และปัญหาการสื่อสาร และปัญหาด้านเครือข่ายการ
สื่อสาร เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และปัญหาด้านผู้ส่ง
สาร และการจัดการการสื่อสารภายในชุมชน ดังนั้น ศูนย์
เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาจึงควรให้
ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการ
สนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องด้วยหลักการสร้างการมีส่วน
ร่วมกับชุมชนเพื่อการได้รับความสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้ง
ด้านแนวคิดในการสร้าง บริหาร ดูแลรักษาและพัฒนาศูนย์
เรียนรู้ฯ และด้านอื่นๆ อาทิ ด้านงบประมาณ วิทยากร ฯลฯ
จากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ควบคู่ไปพร้อมกับการ
การแก้ปัญหาการสื่อสาร ด้วยการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร และ
การจัดทำแผนการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการทำการเกษตร
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมต่อเนื่องเพื่อสร้าง
ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำมา
ประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรและการดำเนินชีวิตประจำวัน
ได้อย่างแท้จริง ควบคู่กับการพัฒนาระบบการจัดการสื่อสาร
และการประชาสัมพันธ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ ไปสู่ชุมชน เพื่อการ
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว แผนการจัด
กิจกรรมเพื่อให้บริการความรู้ที่นำเสนอของศูนย์เรียนรู้ฯ และ
ข้อมูลความเคลื่อนไหวในแวดวงการเกษตรและการดำเนินชีวิต
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่เกษตรกรและชุมชน อย่าง
ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรและคนในชุมชนเห็นประโยชน์
จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยาในฐานะ
ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางและเป็นแบบอย่างในการนำ
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำ
การเกษตรและดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการ
แก้ปัญหาการเกษตรในพื้นที่ตำบลลำพญาและพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของเกษตรกรและคนในชุมชนตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไปได้
ในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งข้อเสนอแนะต่อประเด็นการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และ แนวทางการสร้างเครือข่ายการสื่อสารระหว่างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับโรงเรียน เกษตรกรและชุมชน และการมีส่วนร่วมระหว่างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับโรงเรียนแต่ละแห่ง ในการถ่ายทอดแนวคิดการทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัย และคุณณรงค์ศักดิ์ เลิศสิทธิพันธ์ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลลำพญาคุณสุริย์ อนุตล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา นายปรีชา ศรีอนันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสถาพรวิทยา และ อาจารย์ชาติรี ต่วนศรีแก้ว อาจารย์ผู้รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสถาพรวิทยา ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน ตลอดจนชุมชนตำบลลำพญา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยเรื่องนี้อย่างยิ่ง รวมทั้ง อาจารย์วิเศษฐ์ แสงดวงดี สำหรับความช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและให้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ยิ่งจนทำให้เกิดผลงานวิจัยชิ้นนี้

รายการอ้างอิง

- [1] กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. “มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน”. มปป. สืบค้นจาก http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/stan17/p1-p5.pdf วันที่ 14 กรกฎาคม 2552. กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.
- [2] ประคอง วรรณสุด. (2537). “สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์”. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2548). “การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์”. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., and Black, W.C.(1998). “Multivariate Data Analysis”. Fifth edition. New Jersey: Prentice-Hall International, Inc.
- [4] กชณิภัทร โสคทุม. (2550). “การวิจัยเชิงประเมินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จังหวัดเลย กรณีศึกษาดำบลบ้านเพิ่ม อำเภอผาขาว จังหวัดเลย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- [5] กาญจนา แก้วเทพ จำรัส เสือดีและคณะ พรทิพย์ เย็นจะบก และคณะ กมลรัฐ อินทรทัศน์และคณะ. (2548). “การเลี้ยวโค้งของการสื่อสารการเกษตรไทย: ภาพรวมจากงานวิจัย (2544-2547)”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- [6] บุญรอง สายน้อย. (2546). “การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [7] กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. “มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน”. มปป. สืบค้นจาก http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/stan17/p1-p5.pdf วันที่ 14 กรกฎาคม 2552. กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

- [8] กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
“มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน”. มปป. สืบค้นจาก
[http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/
stan17/p1-p5.pdf](http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/stan17/p1-p5.pdf) วันที่ 14 กรกฎาคม 2552.
กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.
- [9] กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
“มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน”. มปป. สืบค้นจาก
[http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/
stan17/p1-p5.pdf](http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/stan17/p1-p5.pdf) วันที่ 14 กรกฎาคม 2552.
กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.
- [10] กาญจนา แก้วเทพ จำรัส เสือดีและคณะ พรทิพย์ เข็นจะ
บกและคณะ กมลรัฐ อินทรทัศน์และคณะ. (2548). “การ
เกี่ยวโยงของการสื่อสารการเกษตรไทย: ภาพรวมจาก
งานวิจัย (2544-2547)”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.)